

Υπόθεση C-27/22

Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως:

11 Ιανουαρίου 2022

Αιτούν δικαστήριο:

Consiglio di Stato (Ιταλία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

7 Ιανουαρίου 2022

Προσφεύγουσες πρωτοδίκως και νυν εκκαλούσες:

Volkswagen Group Italia S.p.A.

Volkswagen Aktiengesellschaft

Καθής πρωτοδίκως και νυν εφεσίβλητη:

Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Έφεση που άσκησε η Volkswagen Group Italia S.p.A. και η Volkswagen Aktiengesellschaft (στο εξής, αντίστοιχα: VWGI και VWAG) με αίτημα τη μεταρρύθμιση της απόφασης 6920/2019 του Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio – Sezione I (τμήματος I του διοικητικού πρωτοδικείου περιφέρειας Λατίου, εδρεύοντος στη Ρώμη, Ιταλία), με την οποία απορρίφθηκε η προσφυγή που άσκησαν οι ίδιες πρωτοδίκως κατά της απόφασης 26137 της 4ης Αυγούστου 2016 της Autorità garante della concorrenza e del mercato (Αρχής Ανταγωνισμού, Ιταλία· στο εξής: AGCM). Με την εν λόγω απόφαση η AGCM επέβαλε πρόστιμο ύψους 5 εκατομμυρίων ευρώ εις ολόκληρον στις VWGI και VWAG, στο μέτρο που διαπιστώθηκε ότι οι εταιρίες αυτές είχαν εφαρμόσει αθέμιτη εμπορική πρακτική κατά την έννοια του decreto legislativo n. 206 (νομοθετικού διατάγματος 206), της 6ης Σεπτεμβρίου 2005 [στο εξής: Codice del consumo (Κώδικας Προστασίας του Καταναλωτή)].

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως

Άρθρο 267 ΣΛΕΕ· ερμηνεία της οδηγίας 2005/29/ΕΚ προκειμένου να καθοριστεί εάν οι κυρώσεις που επιβάλλονται για αθέμιτες εμπορικές πρακτικές κατά την έννοια της ιταλικής ρύθμισης μπορούν να χαρακτηριστούν ως διοικητικές κυρώσεις ποινικού χαρακτήρα (πρώτο ερώτημα)· ερμηνεία του άρθρου 50 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης) προκειμένου να καθοριστεί εάν η διαδικασία άσκησης ενδίκου μέσου κατά της απόφασης επιβολής διοικητικού προστίμου ποινικού χαρακτήρα για αθέμιτες εμπορικές πρακτικές μπορεί να περατωθεί με την επικύρωση του εν λόγω προστίμου, στην περίπτωση που για τα ίδια πραγματικά περιστατικά και σε βάρος του ίδιου προσώπου που αφορά το εν λόγω διοικητικό πρόστιμο υπάρχει ήδη ποινική καταδίκη σε άλλο κράτος μέλος η οποία έχει καταστεί αμετάκλητη εν αναμονή της έκδοσης της απόφασης επί του ανωτέρω ενδίκου μέσου (δεύτερο ερώτημα)· ερμηνεία των άρθρων 3 και 13 της οδηγίας 2005/29/ΕΚ, του άρθρου 50 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και του άρθρου 54 της Σύμβασης εφαρμογής της συμφωνίας του Σένγκεν της 14ης Ιουνίου 1985 (στο εξής: Σύμβαση του Σένγκεν) προκειμένου να καθοριστεί εάν οι διατάξεις της εν λόγω οδηγίας μπορούν να δικαιολογήσουν παρεκκλίσεις από την αρχή «ne bis in idem» (τρίτο ερώτημα)·

Προδικαστικά ερωτήματα

1) Μπορούν οι κυρώσεις που επιβάλλονται για αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, κατά την έννοια της εθνικής ρύθμισης για τη μεταφορά της οδηγίας 2005/29/ΕΚ στο εσωτερικό δίκαιο, να χαρακτηριστούν ως διοικητικές κυρώσεις ποινικού χαρακτήρα;

2) Έχει το άρθρο 50 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία επιτρέπει να επικυρωθεί δικαστικώς και να καταστεί απρόσβλητο διοικητικό πρόστιμο ποινικού χαρακτήρα, λόγω παράνομων ενεργειών που συνιστούν αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, κατά νομικού προσώπου εις βάρος του οποίου έχει εν τω μεταξύ εκδοθεί αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση σε άλλο κράτος μέλος για τις ως άνω ενέργειες, σε περίπτωση που η δεύτερη καταδικαστική απόφαση κατέστη αμετάκλητη πριν αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου η απόφαση η οποία εκδόθηκε επί του ενδίκου μέσου που ασκήθηκε κατά του πρώτου διοικητικού προστίμου ποινικού χαρακτήρα;

3) Μπορούν οι διατάξεις της οδηγίας 2005/29, και ειδικότερα το άρθρο 3, παράγραφος 4, και το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο ε', να δικαιολογήσουν παρέκκλιση από την απαγόρευση «ne bis in idem» η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ο οποίος στη συνέχεια ενσωματώθηκε στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση με το άρθρο 6 ΣΕΕ) και στο άρθρο 54 της Σύμβασης του Σένγκεν;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης και σχετική νομολογία του Δικαστηρίου

Άρθρα 6 και 267 ΣΛΕΕ

Κεκτημένο του Σένγκεν – Σύμβαση εφαρμογής της συμφωνίας του Σένγκεν της 14ης Ιουνίου 1985 μεταξύ των κυβερνήσεων των κρατών της Οικονομικής Ένωσης Μπενελούξ, της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και της Γαλλικής Δημοκρατίας, σχετικά με τη σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορα ιδίως άρθρο 54.

Οδηγία 2005/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2005, για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές των επιχειρήσεων προς τους καταναλωτές στην εσωτερική αγορά και για την τροποποίηση της οδηγίας 84/450/ΕΟΚ του Συμβουλίου, των οδηγιών 97/7/ΕΚ, 98/27/ΕΚ, 2002/65/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου («Οδηγία για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές»), ιδίως άρθρο 3, παράγραφος 4, και άρθρο 13, δεύτερη περίοδος.

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως άρθρα 50 και 52.

Αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις υποθέσεις C-561/19· C-122/10· C-537/16· C-857/19· C-10/18· C-524/15· C-617/17.

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Decreto Legislativo n°206 (νομοθετικό διάταγμα 206), της 6ης Σεπτεμβρίου 2005, (Codice del consumo) (Κώδικας Προστασίας του Καταναλωτή), ιδίως άρθρα 20, 21 και 23.

Το άρθρο 20 περιέχει τον ορισμό της αθέμιτης εμπορικής πρακτικής, ενώ τα άρθρα 21 και 23 αφορούν τον ορισμό της παραπλανητικής εμπορικής πρακτικής.

Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο παραθέτει την ισχύουσα εθνική νομοθεσία ως εξής:

«Ως “εμπορικές πρακτικές” [...] νοούνται όλες οι συμπεριφορές των εμπόρων που “σχετίζονται” αντικειμενικά με την “προώθηση, πώληση ή παροχή” αγαθών ή υπηρεσιών προς τους καταναλωτές και οι οποίες λαμβάνουν χώρα πριν, ταυτόχρονα ή και μετά τη σύναψη συμβατικών σχέσεων. Η συμπεριφορά του επαγγελματία μπορεί να συνίσταται σε δηλώσεις, υλικές πράξεις ή ακόμη και σε απλές παραλείψεις.

Όσον αφορά τα κριτήρια, κατ’ εφαρμογή των οποίων πρέπει να καθορισθεί εάν συγκεκριμένη εμπορική πρακτική είναι ή όχι “αθέμιτη”, το άρθρο 20,

παράγραφος 2, του Codice del consumo (Κώδικα Προστασίας του Καταναλωτή) ορίζει, σε γενικές γραμμές, ότι μια εμπορική πρακτική είναι αθέμιτη εάν “είναι αντίθετη προς την επαγγελματική ευσυνειδησία” και “στρεβλώνει ουσιωδώς ή ενδέχεται να στρεβλώσει ουσιωδώς την οικονομική συμπεριφορά του μέσου καταναλωτή στον οποίο φθάνει ή στον οποίο απευθύνεται το προϊόν ή του μέσου μέλους της ομάδας, όταν μια εμπορική πρακτική απευθύνεται σε συγκεκριμένη ομάδα καταναλωτών”».

Προσδιορίζονται δύο διαφορετικές κατηγορίες αθέμιτων πρακτικών: οι παραπλανητικές πρακτικές (περί των οποίων γίνεται λόγος στα άρθρα 21 και 22) και οι επιθετικές πρακτικές (περί των οποίων γίνεται λόγος στα άρθρα 24 και 25).

«Ο παραπλανητικός χαρακτήρας μιας εμπορικής πρακτικής εξαρτάται από το αν είναι αναληθής στο μέτρο που περιλαμβάνει εσφαλμένες πληροφορίες ή γενικώς ενδέχεται να εξαπατήσει τον μέσο καταναλωτή όσον αφορά, μεταξύ άλλων, τη φύση ή τα κύρια χαρακτηριστικά ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας και, εξ αυτού του λόγου, ενδέχεται να οδηγήσει τον συγκεκριμένο καταναλωτή να λάβει απόφαση συναλλαγής την οποία δεν θα λάμβανε διαφορετικά. Όταν συντρέχουν τα χαρακτηριστικά αυτά, η πρακτική θεωρείται παραπλανητική και, συνεπώς, πρέπει να απαγορευθεί.

[...]

[Σ]ε όλες τις περιπτώσεις στις οποίες η εμπορική πρακτική συνιστά “πρόσκληση προς αγορά” —η οποία περιλαμβάνει τις εμπορικές ανακοινώσεις— πρέπει να θεωρούνται πάντοτε “ουσιώδεις” οι πληροφορίες που σχετίζονται με τα “κύρια χαρακτηριστικά του προϊόντος” (άρθρο 22, παράγραφος 4, στοιχείο α) [...] Ελλείψει των πληροφοριών αυτών, η πρόσκληση προς αγορά θεωρείται, ως εκ τούτου, παραπλανητική.»

Η εθνική νομολογία έχει διαπιστώσει τον ποινικό χαρακτήρα των κυρώσεων που επιβάλλονται λόγω παράβασης των κανόνων προστασίας των καταναλωτών.

Σχετικές διατάξεις του διεθνούς δικαίου και σχετική διεθνής νομολογία

Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, ιδίως άρθρο 4 του έβδομου πρωτοκόλλου·

Αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (27 Φεβρουαρίου 1980, υπόθεση Deweer· 27 Νοεμβρίου 2014, υπόθεση Lucky dev)

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 1 Με την απόφαση 26137 της 4ης Αυγούστου 2016 η AGCM επέβαλε στις VWGI και VWAG πρόστιμο ύψους 5 εκατομμυρίων ευρώ με την αιτιολογία ότι είχαν

διαπράξει παραβάσεις του Codice del consumo (Κώδικα Προστασίας του Καταναλωτή).

- 2 Οι εν λόγω παραβάσεις αφορούσαν, αφενός, την εμπορία στην Ιταλία από τις VWGI και VWAG οχημάτων εφοδιασμένων με συστήματα που αποσκοπούσαν στην αλλοίωση της μέτρησης των ρυπογόνων εκπομπών για τους σκοπούς της έγκρισης και, αφετέρου, τη δημοσίευση διαφημιστικών μηνυμάτων τα οποία, παρά την αλλοίωση των μετρήσεων των εκπομπών, τόνιζαν τη συμμόρφωση των εν λόγω οχημάτων με τις κανονιστικές απαιτήσεις στον τομέα του περιβάλλοντος.
- 3 Οι VWGI και VWAG άσκησαν προσφυγή κατά της απόφασης 26137/2016 ενώπιον του Tribunale amministrativo regionale del Lazio (διοικητικού πρωτοδικείου περιφέρειας Λατίου· στο εξής: TAR Λατίου).
- 4 Το 2018, μετά την έκδοση της ανωτέρω απόφασης 26137/2016, αλλά πριν από την έκδοση της απόφασης του TAR Λατίου επί της προσφυγής περί της οποίας γίνεται λόγος στην προηγούμενη σκέψη, η Staatsanwaltschaft Braunschweig (εισαγγελία Braunschweig, Γερμανία) κοινοποίησε στην VWAG διάταξη με την οποία επέβαλε σε αυτή, δυνάμει του OWiG (γερμανικού νόμου περί της διοικητικής ευθύνης των νομικών προσώπων), πρόστιμο ύψους 1 δισεκατομμυρίου ευρώ λόγω παράβασης της υποχρέωσης εποπτείας δραστηριοτήτων και επιχειρήσεων. Το εν λόγω πρόστιμο αφορούσε, μεταξύ άλλων, την εμπορία σε παγκόσμιο επίπεδο (συμπεριλαμβανομένης της ιταλικής αγοράς) οχημάτων εφοδιασμένων με συστήματα που αποσκοπούσαν στην αλλοίωση της μέτρησης των ρυπογόνων εκπομπών για τους σκοπούς της έγκρισης, καθώς και τη δημοσίευση διαφημιστικών μηνυμάτων τα οποία, παρά την αλλοίωση των μετρήσεων των εκπομπών, τόνιζαν ότι τα εν λόγω οχήματα ήταν ιδιαίτερα φιλικά προς το περιβάλλον.
- 5 Η διάταξη κατέστη αμετάκλητη τον Ιούνιο του 2018, στο μέτρο που η VWAG παραιτήθηκε από το δικαίωμά της να ασκήσει ένδικα μέσα και, επιπλέον, κατέβαλε το πρόστιμο.
- 6 Το 2019 το TAR Λατίου απέρριψε την προσφυγή της VWGI και της VWAG με την απόφαση 6920/2019, μολονότι οι προσφεύγουσες πρωτοδίκως επικαλέστηκαν την έκδοση της διάταξης από την Staatsanwaltschaft Braunschweig (εισαγγελία Braunschweig). Ειδικότερα, οι προσφεύγουσες πρωτοδίκως επικαλέστηκαν αποφάσεις δικαστηρίων άλλων κρατών μελών, με τις οποίες είχε κριθεί η περάτωση των εσωτερικών διαδικασιών σχετικά με πράξεις αλλοίωσης των μετρήσεων των εκπομπών με την αιτιολογία ότι για τις πράξεις αυτές είχε ήδη επιβληθεί κύρωση στη Γερμανία. Το TAR Λατίου δεν έκανε δεκτό το εν λόγω επιχείρημα κρίνοντας ότι η κύρωση που επιβλήθηκε από την AGCM στηριζόταν σε διαφορετική νομική βάση σε σχέση με την κύρωση που επιβλήθηκε στη Γερμανία.
- 7 Οι VWGI και VWAG άσκησαν έφεση κατά της προπαρατεθείσας απόφασης 6920/2019 ενώπιον του Consiglio di Stato (Συμβουλίου της Επικρατείας, Ιταλία·

στο εξής: αιτούν δικαστήριο), το οποίο διατυπώνει τα ανωτέρω προδικαστικά ερωτήματα.

Κυριότερα επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 8 Οι τέσσερις πρώτοι λόγοι έφεσης που προβάλλουν οι νυν εκκαλούσες εταιρίες αφορούν προβαλλόμενες παραβιάσεις του εθνικού δικαίου οι οποίες δεν σχετίζονται με το προδικαστικό ερώτημα.
- 9 Με τον πέμπτο λόγο έφεσης οι νυν εκκαλούσες προβάλλουν παραβίαση εκ μέρους του TAR της αρχής «ne bis in idem», η οποία καθιερώνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη και στο άρθρο 54 της Σύμβασης του Σένγκεν. Ειδικότερα, ισχυρίζονται ότι το πρωτοβάθμιο δικαστήριο έσφαλε όταν απέκλεισε το ενδεχόμενο η απόφαση αλλοδαπού δικαστηρίου να επηρεάσει προηγούμενη απόφαση της AGCM. Συναφώς, οι νυν εκκαλούσες προτείνουν την υποβολή προδικαστικής παραπομπής δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ σχετικά με τα ακόλουθα ζητήματα:
- α) εάν, για τους σκοπούς τήρησης της αρχής «ne bis in idem» η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη και στο άρθρο 54 της Σύμβασης του Σένγκεν, πρέπει να ακυρωθεί διοικητική απόφαση, η οποία εκδόθηκε πριν από την περάτωση ποινικής διαδικασίας κινηθείσας για τα ίδια πραγματικά περιστατικά και κατά του ίδιου προσώπου σε άλλο κράτος μέλος, στην περίπτωση που η απόφαση αυτή προσβάλλεται με ένδικο μέσο ενώπιον εθνικού δικαστηρίου και, εν αναμονή της έκδοσης απόφασης επί του ενδίκου μέσου, η εν λόγω ποινική διαδικασία περατώνεται με απόφαση επιβολής προστίμου, η οποία επιπλέον έχει καταστεί αμετάκλητη, το δε πρόστιμο έχει καταβληθεί από τον παραβάτη·
 - β) εάν το άρθρο 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2005/29 μπορεί να επιτρέψει την εφαρμογή των διατάξεων της εν λόγω οδηγίας περί αθέμιτων εμπορικών πρακτικών ακόμη και κατά παρέκκλιση από την προαναφερθείσα αρχή «ne bis in idem».

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της απόφασεως περί παραπομπής

- 10 Το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει ότι τα πραγματικά περιστατικά για τα οποία επιβλήθηκε κύρωση με τη γερμανική διάταξη είναι παρόμοια με εκείνα για τα οποία επιβλήθηκε κύρωση με την απόφαση της AGCM και ότι ο παραβάτης, δηλαδή η VWAG, είναι (εν μέρει) ο ίδιος. Προς στήριξη του εν λόγω συμπεράσματος, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι και η ιταλική έννομη τάξη προβλέπει την ευθύνη των νομικών προσώπων. Επιπλέον, κατά την ιταλική ποινική νομολογία, στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για τους σκοπούς της αρχής «ne bis in idem» δεν ασκεί επιρροή ο νομικός χαρακτηρισμός των πραγματικών περιστατικών, αλλά η ύπαρξη άρρηκτου συνδέσμου μεταξύ τους.

- 11 Όσον αφορά το παραδεκτό της υπό κρίση προδικαστικής παραπομπής, κατά το αιτούν δικαστήριο, τα προδικαστικά ερωτήματα που το ίδιο διατυπώνει είναι καθοριστικά για την έκδοση της απόφασής του, δεδομένου ότι, αφενός, όλοι οι άλλοι λόγοι έφεσης, οι οποίοι αφορούν ζητήματα εθνικής νομοθεσίας άσχετα με τα εν λόγω προδικαστικά ερωτήματα, φαίνονται αβάσιμοι, ενώ, αφετέρου, στην περίπτωση που η αρχή «ne bis in idem» κριθεί εφαρμοστέα εν προκειμένω, η απόφαση της AGCM περί επιβολής κυρώσεων δεν θα μπορούσε να καταστεί απρόσβλητη.
- 12 Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει ότι, αφενός, το Δικαστήριο, μολονότι έχει ήδη αποφανθεί επί των διατάξεων που επικαλούνται οι νυν εκκαλούσες σχετικά με την αρχή «ne bis in idem», ιδίως στον τομέα του ανταγωνισμού, εντούτοις, δεν έχει ακόμη εξετάσει τις εν λόγω διατάξεις στο πλαίσιο των κυρώσεων που επιβάλλονται για αθέμιτες εμπορικές πρακτικές και ότι, αφετέρου, υπάρχει κίνδυνος να προκύψουν διαφορετικές ερμηνείες στην περίπτωση παράνομων πράξεων που αφορούν ολόκληρη την ευρωπαϊκή αγορά.
- 13 Το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει ότι κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, βάσει του άρθρου 50 του Χάρτη, εάν σε βάρος ενός προσώπου υπάρχει ήδη αμετάκλητη ποινική καταδίκη για παράνομες πράξεις που αφορούν τη χειραγώγηση της αγοράς, κατά του προσώπου αυτού δεν μπορεί να κινηθεί διαδικασία επιβολής διοικητικού προστίμου ποινικού χαρακτήρα για τα ίδια πραγματικά περιστατικά, υπό την προϋπόθεση ότι η εν λόγω ποινική καταδίκη διασφαλίζει την αποτελεσματική, αναλογική και αποτρεπτική καταστολή της παράβασης, λαμβανομένης υπόψη της ζημίας που προκλήθηκε στην κοινωνία από την παράβαση αυτή. Στην ίδια νομολογία έχει επίσης επισημανθεί ότι το άρθρο 50 του Χάρτη απονέμει στα πρόσωπα ένα απευθείας εφαρμοστέο δικαίωμα στο πλαίσιο διαφοράς όπως αυτή της κύριας δίκης.
- 14 Το αιτούν δικαστήριο χαρακτηρίζει την κύρωση που επιβλήθηκε στη Γερμανία στην υπό κρίση υπόθεση ως διοικητικό πρόστιμο ποινικού χαρακτήρα το οποίο αφορά χειραγώγηση της αγοράς, στο μέτρο που το πρόστιμο αυτό δεν επιδιώκει μόνον την αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε από την παράνομη πράξη, αλλά έχει και αποτρεπτική λειτουργία. Κατά το αιτούν δικαστήριο, στο εν λόγω πεδίο εμπίπτουν και οι κυρώσεις που αφορούν αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, λαμβανομένων υπόψη των συμπερασμάτων στα οποία έχει ήδη καταλήξει το Δικαστήριο όσον αφορά τις κυρώσεις στον τομέα του ανταγωνισμού.
- 15 Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο αμφιβάλλει κατά πόσον τα ζητήματα που εγείρονται με την υπό κρίση έφεση και άπτονται της ερμηνείας του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να επιλυθούν με την απλή εφαρμογή της νομολογίας του Δικαστηρίου σχετικά με την αρχή «ne bis in idem» στο πλαίσιο των κυρώσεων στον τομέα του ανταγωνισμού, δεδομένου ότι εν προκειμένω οι κυρώσεις που επιβλήθηκαν στη Γερμανία και στην Ιταλία είναι διαφορετικές και οι αγορές αναφοράς συμπίπτουν μόνον εν μέρει.

- 16 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η υπό κρίση διαφορά είναι ιδιαίζουσα για τον λόγο, αφενός, ότι η ιταλική διοικητική κύρωση επιβλήθηκε πριν από τη γερμανική και, αφετέρου, ότι η τελευταία επιβλήθηκε με απόφαση που κατέστη αμετάκλητη προτού καταστεί απρόσβλητη η ιταλική κύρωση. Συναφώς, το ίδιο δικαστήριο υπενθυμίζει ότι κατά τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το άρθρο 4 του έβδομου πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου επιτρέπει την ταυτόχρονη διεξαγωγή πλειόνων διαδικασιών, με τη διευκρίνιση ότι δεν είναι δυνατή η εξακολούθηση μίας εξ αυτών των διαδικασιών όταν η άλλη έχει περατωθεί με αμετάκλητη απόφαση.
- 17 Το αιτούν δικαστήριο αμφιβάλει επίσης κατά πόσον η κύρωση που επιβλήθηκε στη Γερμανία μπορεί να καταστείλει κατά τρόπο αποτελεσματικό, αναλογικό και αποτρεπτικό και τις παράνομες πράξεις που αποτελούν αντικείμενο της απόφασης της AGCM. Συναφώς, παραπέμπει στη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 50 του Χάρτη υπό το πρίσμα του άρθρου 4 του έβδομου πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η αρχή «ne bis in idem» επιτρέπει μια εθνική ρύθμιση, όπως είναι η ιταλική, βάσει της οποίας κατά ενός προσώπου μπορεί να ασκηθεί ποινική δίωξη λόγω μη καταβολής φόρου προστιθέμενης αξίας, ακόμη και αν για τα ίδια πραγματικά περιστατικά έχει ήδη επιβληθεί στο πρόσωπο αυτό απρόσβλητη διοικητική κύρωση, η οποία χαρακτηρίζεται ως έχουσα ποινικό χαρακτήρα κατά το άρθρο 50 του Χάρτη. Κατά το Δικαστήριο, η προπεριγραφόμενη σώρευση διώξεων και κυρώσεων είναι επιτρεπτή εάν ανταποκρίνεται σε στόχο γενικού ενδιαφέροντος και εάν εξασφαλίζει ότι η αυστηρότητα του συνόλου των κυρώσεων δεν υπερβαίνει τη σοβαρότητα των πράξεων για τις οποίες επιβάλλονται οι κυρώσεις. Το Δικαστήριο έχει κρίνει επίσης ότι μια εθνική αρχή ανταγωνισμού μπορεί να επιβάλει, με μία μόνον απόφαση, κύρωση στο ίδιο πρόσωπο για παραβίαση του εθνικού και του ενωσιακού δικαίου, χωρίς να παραβιάζει την αρχή «ne bis in idem». Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει εν προκειμένω, αφενός, ότι δύο διαφορετικές αρχές, οι οποίες ανήκουν σε δύο διαφορετικά κράτη, επέβαλαν δύο διαφορετικές κυρώσεις και, αφετέρου, ότι τα πραγματικά περιστατικά που αποτελούν αντικείμενο αμφοτέρων των αποφάσεων συνδέονται άρρηκτα μεταξύ τους.
- 18 Κατά το αιτούν δικαστήριο, με την πρωτόδικη απόφαση διαπιστώθηκε ότι η εθνική ρύθμιση επιτρέπει να κινηθεί κατά ενός προσώπου διαδικασία επιβολής διοικητικού προστίμου ποινικού χαρακτήρα, κατά την έννοια του άρθρου 50 του Χάρτη, ακόμη και αν σε βάρος του εν λόγω προσώπου υπάρχει ήδη αμετάκλητη ποινική καταδίκη για τα ίδια πραγματικά περιστατικά. Το αιτούν δικαστήριο προσθέτει ότι στη νομολογία του Δικαστηρίου έχει επισημανθεί ότι υπό το πρίσμα του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, η αρχή «ne bis in idem» μπορεί να υφίσταται περιορισμούς, εφόσον αυτοί είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος ή στην ανάγκη προστασίας δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων. Συναφώς, στη νομολογία του Δικαστηρίου επισημαίνεται ότι οι περιορισμοί αυτοί πρέπει να προβλέπονται από

σαφείς και ακριβείς κανόνες και να εξασφαλίζουν τον συντονισμό των διαδικασιών, με σκοπό την τήρηση της αρχής της αναλογικότητας της ποινής.

- 19 Το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί ότι εν προκειμένω προκύπτει στόχος γενικού ενδιαφέροντος για την προστασία των Ευρωπαίων καταναλωτών, ενώ δεν υπάρχουν σαφείς και ακριβείς κανόνες σχετικά με τη δυνατότητα σώρευσης διώξεων και κυρώσεων, ανακύπτουν δε αμφιβολίες ως προς τον αναλογικό χαρακτήρα των κυρώσεων που επιβλήθηκαν στην Ιταλία και στη Γερμανία, δεδομένου ότι αμφότερες εφαρμόστηκαν στον μέγιστο βαθμό. Το ίδιο δικαστήριο διευκρινίζει στη συνέχεια ότι η εφαρμογή της αρχής «ne bis in idem» αφορά την απόφαση της AGCM αποκλειστικά κατά το μέρος που περιλαμβάνει το πρόστιμο ποινικού χαρακτήρα.

ΕΠΙΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ